

Силабус курсу ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

Освітній ступінь: магістр
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки
Освітньо-професійна програма «Освітні вимірювання»
Кількість кредитів – 3
Рік підготовки, семестр – I рік, I семестр
Компонент освітньої програми: обов'язковий
Дні занять: згідно з розкладом занять, ауд. 32
Консультації: Очні консультації: вівторок: 14.10-16.10, ауд. 32.
Онлайн- консультації: у Viber групі курсу кожного дня з 16-00 до 17-00.
Мова викладання: українська

Керівник курсу:	Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та суспільних наук – Морська Наталія Львівна
Контактні телефони викладача:	380672864250
Е-mail викладача:	morska-n@ukr.net
Сторінка викладача	http://tnpu.edu.ua/faculty/history/morska-natal-ya-lv-vna.php?clear_cache=Y
Сторінка курсу в Moodle	https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?

Анотація дисципліни

«Філософія освіти» є базовим освітнім компонентом при підготовці фахівців другого освітнього рівня. Майбутнім професіоналам у сфері освіти навчальна дисципліна дасть глибинне розуміння специфіки освіти як явища культури і соціального інституту в його історичній та соціокультурній динаміці. Вивчення дисципліни розвиває навички критичного мислення й філософської рефлексії щодо цілісного осягнення соціально-філософських проблем сучасної освіти і значення філософської культури педагога як складової його професійної підготовки і методологічної основи практичної діяльності.

Мета курсу: формування цілісного уявлення про проблемне поле філософії освіти і педагогіки як важливих галузей сучасного знання; ознайомлення із загальними закономірностями розвитку освіти, її структурою, рівнями; поглиблений аналіз актуальних соціально-філософських проблем сучасної освіти; сприяння глибокому усвідомленню сутності освіти, її ролі і місця у суспільстві та людинотворчої місії.

Основне завдання: формування методологічної компетентності магістрів як майбутніх фахівців освітнянської сфери, здійснення філософського аналізу освіти як явища культури в його соціальному, теоретико-пізнавальному, аксіологічному та практичному аспектах.

Зміст дисципліни «Філософія освіти» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, норм і традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент:

Години			Тема	Результати навчання	Завдання
ле кц.	се м.	са м.р			
Змістовий модуль I. Філософія освіти в історичній генезі					
2	2	6	1.Філософія освіти як галузь наукового знання.	Знати сутність філософії, предмет і структуру філософського знання, оперувати філософськими категоріями, аналізувати особливості виникнення та предмет філософії освіти, а також основні проблеми філософії освіти. Характеризувати і співвідносити поняття «філософія», «освіта», «педагогіка», «педагогічна діяльність», «філософія освіти». Аналізувати специфіку філософського рівня осягнення проблем освіти та основні концепції освіти як складові філософії освіти.	Питання, обговорення
2	2	6	2.Освіта як феномен культури та соціальний інститут.	Аналізувати сутність освіти як явища культури, взаємозв'язок динаміки культури та еволюції освітньої діяльності. Характеризувати поняття «освіта», «навчання» та поняття «ідеал освіченості» й «освітня парадигма» їх конкретність та історичну змінність. Визначати освіту як особливий тип людської діяльності та соціальний інститут. Онтологічні, гносеологічні, антропологічні та аксіологічні підгрунтя освіти. Система освіти. Інституалізація освіти. Особливості взаємодії освіти з іншими інститутами суспільства (держава, сім'я, релігія, наука тощо). Розрізняти особливості соціальних відносин у сфері освіти.	Питання, дискусія, кейси
2		8	3.Виникнення і розвиток освіти в історії людства.	Характеризувати історичну типологію освіти, писемність і прогрес освіти. Філософія освіти Давнього Сходу. Ключові ідеї античної культури і освіти, метод «майевтики» Сократа; платонівська і аристотелівська концепції освіти. Мета освіти та виховання у Середні віки. Гуманістичний ідеал доби Відродження. Людина як суб'єкт і об'єкт освітньої діяльності у епоху Нового часу. Доба Просвітництва та її вплив на розвиток освіти (Руссо, Вольтер, Дідро). Педагогічна система Я.-А. Коменського. Місія університету в європейській культурі. Педагогічна теорія класичної освітньої парадигми. Концепція і практика освіти у філософії XIX ст.	Презентації, ІНДЗ, тести
2		8	4.Трансформація освіти на зламі XX-XXI ст.	Розуміти трансформації класичної освітньої парадигми у XX ст. та особливості становлення некласичної парадигми освіти. Характеризувати прагматизм та експерименталізм Дж. Дьюї; ідеї екзистенціалізму та критичну педагогіку постмодернізму; теорію едифікації Р. Рорті; освітні ідеї Пауло Фрейре; основні ідеї філософії нестабільності І. Пригожина та їх зв'язок з генезою сучасної освіти. Вальфдорська педагогіка як теорія навчання виховання людини майбутнього. Школа М. Монтесорі. Знати систему філософських принципів субстанціональної єдності і діалогової згоди у філософії освіти В. С. Лутая. Аналізувати вплив глобалізаційних та інформаційних технологій на сучасні парадигми освіти. Проблеми і перспективи освіти майбутнього.	Презентації, ІНДЗ, тести
2	2	6	5.Генеза освітніх і педагогічних концепцій в Україні.	Визначати закономірності розвитку вітчизняної освіти, специфіку розуміння сутності освіченості і виховання в українській традиції. Розуміти ставлення до освіти за доби Київської Русі та визначати акценти про сенс освіти і виховання в українській інтелектуальній думці. Характеризувати розвиток педагогічної думки і діяльність братських шкіл; педагогічні ідеї І. Федорова, І. Вишенського, І. Борецького. Знати концепцію і структуру освіти у Києво-Могилянській академії; роль і завдання педагогіки у період козаччини; сутність філософсько-педагогічної думки С. Яворського, Ф. Прокоповича, Г. Сковороди; ідеї національного виховання у педагогічній системі К. Ушинського; методу організації виховного процесу за А. С. Макаренком; розробку української національної системи освіти Г. Ващенко; концепцію розвитку особистості та трансформації педагогічної діяльності у вченні В. Сухомлинського.	Питання, презентації, дискусія, кейси

Змістовий модуль II. Філософський дискурс сучасної освіти

2	2	6	6.Освітні парадигми початку третього тисячоліття.	Аналізувати кризу освіти кінця XX ст., її основні прояви і причини та необхідність зміни парадигми освіти. Розрізняти основні аспекти нової парадигми освіти (предметний, комунікативний, культурний, інституціональний, інформаційно-технологічний, економічний). Визначати роль освіти в інформаційному суспільстві, інтеграційні тенденції освітніх систем і технологій в умовах глобалістики. Технологізація та інформатизація освіти. Гуманізація і гуманітаризація освіти. Людина як самоцінність – головна умова філософії освіти. Характеризувати світові процеси і становлення «духу епохи». Пандемія «COVID-19» і глобальні виклики та трансформації в освіті. Дистанційне навчання: переваги та наслідки.	Питання, презентації, інтерактивні технології
2	2	6	7.Стратегії розвитку сучасної освіти України.	Розуміти сутність проблеми формування нової філософської парадигми вітчизняної освіти та її концептуалізацію. Знати сучасні напрями філософії освіти в Україні та специфіку системи освіти в Україні її структуру й принципи функціонування. Тенденції розвитку освіти на початку третього тисячоліття. Аналізувати концепцію «Нової школи» та специфіку сучасної вищої освіти України. Розуміти філософію створення єдиного освітнього простору в контексті Болонського процесу, роль і можливості України в євроінтеграційних освітніх процесах сучасності. Методологічні засади стандартизації у сфері освіти. Співвідношення освітніх стандартів і творчого характеру освітньо-педагогічної діяльності. Реформування і модернізація освіти України в контексті загальноцивілізаційних викликів. Пандемія «COVID-19»: виклики і здобутки в українській освіті. Питання «якості освіти».	Питання, презентації, інтерактивні технології
2	2	6	8.Аксіологічні виміри сучасної освіти.	Визначати сутність освіти та специфіку сучасного освітнього простору. Освіта як цінність. Характеризувати ступені, рівні, форми освіти у сучасному світі. Єдність освіти й самоосвіти. «Мета», «ідеал», «цінність»: специфіка уживання цих понять у філософії освіти та педагогічних практиках. Знати культурно-історичні, соціальні, економічні, політичні, технологічні, ідеологічні, психологічні та інші виміри цінності освіти та ставлення людей до них. Аналізувати взаємозв'язок цілей та цінностей освіти; їх трансформацію у свідомості різних груп людей сучасного українського суспільства.	Питання, дискусії, інтерактивні технології
2		8	9.Філософсько-методологічні засади сучасної освіти.	Формувати уявлення про сутність філософської методології сучасної освіти, специфічні закони самоорганізації, розвитку і функціонування освіти як соціокультурного феномена; концептуальні основи системного забезпечення стратегії розвитку освіти. Характеризувати новітні філософсько-методологічні розробки щодо освітнього процесу. Роль викладача в освітньому процесі. Стандартизація в освіті як проблема. Значення інтерактивних методів та проблемних підходів до процесу навчання. Розвиток синергетичної методології. Філософсько-методологічні засади освітньо-педагогічної прогностики.	Презентації, ІНДЗ, тести

Формування програмних компетентностей відповідно до ОПП:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
- ЗК7. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК8. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК10. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові/ предметні) компетентності:

СК1. Здатність проектувати і досліджувати освітні системи.

СК2. Здатність застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері освіти й педагогіки.

СК3. Здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти.

СК4. Здатність здійснювати експертизу та надавати консультації з питань освітньої політики та інновацій в освіті.

СК5. Здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проекти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти.

СК6. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в педагогічній, науково-педагогічній та науковій діяльності.

СК7. Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.

СК8. Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.

СК9. Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності.

Програмні результати навчання відповідно до ОПП:

РН1. Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень.

РН2. Використовувати сучасні цифрові технології і ресурси у професійній, інноваційній та дослідницькій діяльності.

РН3. Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію.

РН4. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення результатів освітньої, професійної діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів.

РН5. Організовувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.

РН6. Розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проєкти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм.

РН7. Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.

РН8. Розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти, використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей.

РН9. Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність.

РН10. Приймати ефективні, відповідальні рішення з питань управління в сфері освіти/педагогіки, зокрема у нових або незнайомих середовищах, за наявності багатьох критеріїв та неповної або обмеженої інформації.

РН11. Здійснювати консультативну діяльність у сфері освітніх, педагогічних наук.

Основні джерела

1. Андрущенко В., Бойченко М., Гомілко О. та ін. Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів: монографія. К. : Пед. думка, 2011. 320 с.
2. Андрущенко В., Горбунова Л., Зязюн Л. та ін. Філософські засади трансформації вищої освіти в Україні на початку XXI століття. К. : Пед. думка, 2007. 350 с.
3. Базалук О.О. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник / О. О. Базалук, Н. Ф. Юхименко. К.: Кондор, 2010. 164 с.
4. Васянович Г. П. Педагогічна етика: Навчально-методичний посібник / Григорій Васянович. Львів: Норма, 2005. 344 с.
5. Дьюї Дж. Моральні принципи в освіті. Львів: Літопис, 2001. 32 с.

6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
7. Коротяєв Б.І., Курило В.С., Савченко С.В. Педагогічна філософія: монографія. Луганськ: ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2010. 339 с.
8. Кремень В. Г. Аксиологічне смислозначення національної філософії освіти. Філософія і сучасність. 2011. № 5. с. 11-16.
9. Кремень В. Г. Філософія освіти XXI століття. Педагогіка і психологія. 2003. № 1 (XXXУШ). С. 6-16.
10. Кремень В. Г., Пазиніч С. М., Пономарьов О. С. Детермінанти сучасної філософії освіти. Філософія і сучасність. № 5. С. 6-10.
11. Кримський С. Б. Заклики духовності XXI століття: з циклу щоріч. пам'ят. лекцій ім. А. Оленської-Петришин, 2002 р. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2003. 32 с.
12. Ліпін М. В. Освіта в модифікаціях сучасного світу: монографія. М. В. Ліпін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 340 с.
13. Лугай В. С. Філософія сучасної освіти: Навчальний посібник. К.: Центр «Магістр-S» Творчої спілки вчителів України, 1996. 256 с.
14. Максюта М.Є. Філософія науки: гуманітарно-педагогічний синтез: монографія / М.Є.Максюта, О.М. Соколова. Херсон: Вид-во «ОЛДІ-ПЛЮС», 2020. 310 с.
15. Навчальний посібник з курсу «Філософія освіти» для осіб, що навчаються в магістратурі за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». / Т.Н. Кучера, Л.І. Насонова, В.В. Дейнека. Харків: ХНМУ, 2015. 63 с.
16. Пономарьов О. С. Основи філософії освіти: навч.-метод. посібник / О. С. Пономарьов. Харків: Вид-во «Підручник НТУ «ХП»», 2016. 192 с.
17. Філософія освіти: Навчальний посібник / За заг. ред. В. Андрущенко, І. Предборської. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 329 с.
18. Філософські абрисы сучасної освіти : монографія / за заг. редакцією І. Предборської. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 226 с.
19. Черепанова С.О. Порівняльна педагогіка: навч. посібн. у 2 ч. Ч. I. Лекції. Ч.І I. Практикум. Львів: Растр-7, 2019. 176 с.
20. Черепанова С.О. Філософія освіти. Рефлексія над буттям Роду. Повноліття в Україні як духовна консолідація соціуму: інтеркультурний проект. Український інститут ЄВРОСОЦІУМ, 2015. 48 с.
21. Черепанова С.О. Філософія освіти: світоглядно-гуманітарний вимір: людина, наука, культура, мистецтво, стиль мислення: монографія. Львів: Світ, 2011.

Визначені рамки дисципліни:

• **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, довідка від лікаря).

• **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час виконання практичних завдань та он-лайн тестування (наприклад, програма Moodle) у процесі заняття. Заборонено оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства. За порушення академічної доброчесності здобувачі можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти, позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання тощо.

• **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять, як правило, є обов'язковим компонентом навчання. За необхідності (віддаленість місця проживання чи роботи магістранта) чи наявності об'єктивних причин (участь у програмі академічної мобільності чи конференції, міжнародне

стажування, хвороба тощо) відвідування може відбуватись вибірково за погодженням із керівником курсу. Навчання магістрантів також здійснюється в дистанційному режимі на платформі Moodle. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань та ІНДЗ. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Пропущені заняття можна відпрацювати у визначений час згідно з графіком.

• **Політика оцінювання.** Враховуються бали поточного контролю (30 балів), самостійної роботи (30 балів), підсумкового контролю (екзамен): тестування 2-х рівнів та написання екзаменаційного есе (40 балів). При цьому враховується присутність на заняттях та активність студента під час занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання завдань. Студентам, які беруть активну участь у наукових семінарах, круглих столах, конференціях та презентують високоякісні знання з філософії освіти, може підсумковий контроль, за згодою викладача, зараховуватись «автоматично» (повністю або частково, залежно від наукового-практичного досвіду у вивченні дисципліни).

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Види оцінювання		% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми: 1,2,5,6,7,8,) – робота на семінарських заняттях		30
Модуль 2 (теми: 3,4,9) – самостійна робота		30
Підсумковий контроль	Тести 2-х рівнів	30
	Написання екзаменаційного есе	10
Разом:		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
65-74	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів по темах курсу:

Змістовий модуль I Поточний контроль	Змістовий модуль II Самостійна робота	Підсумковий контроль	Сума

Тема 1	Тема 2	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 3	Тема 4	Тема 9	Тестовий контроль 2-х рівнів	Написання екзаменаційного есе	
5	5	5	5	5	5	10	10	10	30	10	100
30						30			40		

Формат дисципліни:

Формат дисципліни змішаний (blended): до очного навчання додається електронний супровід дисципліни в системі Moodle. Blended Learning – викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами дистанційного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн консультування тощо.